

JURNAL

PENTRĂ PESHÎNDIREA ȘTIINȚELOR ÎN NATURALĂ ȘI EXACTE. ÎN TOATE CLASELE

Pedișeatsă

de
BCU Cluj / Central University Library Cluj
PROFESOR DOCTOR IULIUS BARASH.

№ 4.

(Anul al patrulea)

Exemplu

30 Ianuarie, 1859.

Compendiu: Marea sa Oceanul — Palmierii — Cazete nenorocitorii pe mare.

Marea sa Oceanul.

Fie-care din noi știe că, cu vremea de „Mare” însemnată întinderea imensă a apei sursate care înconjoară pământul de jur împrejur. Această vreme de mare, provine din timpurile ei, par’ că vîndă a însemna marea, a exprimat’o prin expresiunea de timp absolut, par’ că vîndă să zică print’acestea că marea este lucrul cel mai mare sa timpurile absolute ce se află pe pământ, și într’adevăr kîndă știm că marea ocupă trei părți ale globului pămîntesc și continentul ocupă numai o parte, o să ni se pară această expresiune jstă și convenabilă.

Vremea de Ocean, are originea sa în Mitologia egipteană; căci acolo se zice că zeitatea „Oceanos” a creat marea.

Sunt diferite părți, dar numai una singură Ocean; căci diferitele părți ale Oceanului care formează fie care în sine o adunare de apă, să prîmită fie-care și nume d’o deosebită mare, după împrejurare care scade; dar toate combinat împreună prin cea mai mare adunare de apă, care ocupă mai toată emisfera sudică a globului pămîntesc și care a pînansă între Europa și America prîmită și între Asia și America pînă la marea polară și care formează Oceanul. Dar, supă a deosebi în această Ocean diferite părți, geografii numesc partea meridională și cea mai mare a acestei Ocean cu vremea de Oceanul cel mare, pe kîndă partea sa care desparte Europa din America, o numesc Oceanul Atlantic și partea care

este arhivată kindă în sursă kindă în josă, kindă în dreapta kindă în stînga nînz kindă perde e-kvilibră, se kvakă pe o parte, alnăci ana intră în nănztră și korabia se innakă. În marea Mediterană, talazxirile cere marī nă se sse mai mială de kîț la o înălțime de onț năcioare peste sșuprafața mării, dar în marea Neagră și Baltikă kare sîntă sștrîmte, talazxirile se sse mială mai sșăș, ba inkă la șnele lokxri ale Oceanxri kindă ana bate pe țermxri înalte și sktrpoase (penezi), alnăci valxirile se sse la o înălțime estraordinară, kiară nînz la doz sște năcioare, ș e. la țermxirile Okvidentale ale Skogiei.

3. Mișkarea oceanxri nămită *flakșă* și *p-flakșă* kare sșkvedo perșlată șna peste alta șase ore penelînd-se de natră ori în doz-zoči și natră de ore; adikă apele mării înțene ș se sse kătre țermxri și șrmează sșindșse nek-ntenită apșoane șeace ore; kindă aș așkșăș la pozixișnea loră čea mai înaltă, remișă staxionarī ka șnă kvartă pe oră, alnăci se zice kă marea e *plînz* (étale). Dșnz ačestea, apele în-čeno ș skază șrmișă kă ačeastă skădere iar apșoane șeace ore, nînz kindă așkșăș la pozixișnea čea mai de josă, alnăci se zice kă marea este iștantă; pe șrmtă iar înțene ș kreașkă și așa șrmișă totă mereă.

S'a obșervată kă în toate zilele pozixișnea čea mai înaltă če a mers de dimineaxa s'arată a doxa zi kă 24 minute mai țipziș de kîț eș, așemenea și sekra. Așa dar *flakșă* și *pe-flakșă* șăș *Mareon* (Mavde) întipziază în čnăci zile perșlată kă natră ore. Dar dșnz 15 zile kă 12 ore adikă marea revine la țimșă kăm era nainte 15 zile.

Ačeastă întipz eș perșlată prekșmă și fenomenxă kă, o zi șăș doz dșnz lănz plînz șăș noz, *flakșă* este mială mai nșternikă de kîț o zi șăș doz dșnz întișă și ală țreilea kvartală ală lănei; ačestea, zičemă, a probată kă *pe-flakșă* denîndă de mișkarea lănei împreșrășă nămîntăxri.

Bara, *flakșă* seara este mai nșternikă de kîț čel de dimineaxa, dar iarșa din kontra čel de dimineaxa este mai mare și mai nșternikă. Înălțimea și nșteșea *flakșă* variează dșnz lokxri. În mișkășă mării se sse nșmai la o

înălțime de 10 șăș 12 năcioare, dar lînz șnele țermxri (ș. e. în Franța) se sse la înălțimea produșioasă de 45 năcioare. Așemenea s'a obșervată kă în mișkășă mării, *flakșă* și *pe-flakșă* întipziază kîte o dată kă țrei ore.

Flakșă prodșce șnă fenomenă kvpioșă kindă se întișnește kă șnă riș mare kare se varșă în Oceană, adikă fače kă apele rîșlă se sse înanoi din kvșșla apelor. Alnăci se arată rîșlă par' kă merșîndă în dșrștă. Așa ș. e. fače *flakșă*, kă rîșlă Seina, la vșrsarea lă în mare se sse îndșrștă la o distanță foarte mare adikă nînz la orașăș Rouen. Dar rîșlă Misisini în Amerika plîmșă apele șale înanoi nînz la distanțaxa konsiderabilă de doz sște lege (mile), departe de la țermxri.

Voiașorxăș *Condamine* a rapontată de mială dșnșpe șnă fenomenă kvpioșă kare se vede în țre Macară și Cap Nord (șnă lokă nșșă doz grade departe de ekvatoră kătre lășțimea nordikă). Akolo, ziče eșă, *flakșă* mării nă kvrește înčetă și perșlată în kvșșăș de 6 ore prekșmă pretșîndenea, či kvrește într'șnă modă foarte penede, adikă nșmai în țimșă d'șnă mișăș șăș doză; dar ačeastă kvreșteșe se șrmează kă o forșă așa de estraordinară kă devine șnă adevșrată polonă; kăci marea dșșrșdșčinează kase și arșori și kindă șmbă, șrmează ačeastă k'o fșrie ama de mare în kîț șromotăș se așde foarte departe nînz la întindeșe de doz mile țeografice și mai bine și ačestă șromotăș, ziče ačestă astoră, este într'adevșră foarte dșneriată. Indieni d'akolo năm skă ačestă fenomenă kă nșmipea de *poroxa*.

Flakșă și *pe-flakșă* se vede nșmai în Oceană, pe kindă la mării mai mičī prekșmă la marea Mediterană, Neagră, Baltikă și Kasiană, nă se vede. O ekșențixne fakă țermxirile lînz Benecia, șnde se arășă șrme perșlate a *flakșă* și *pe-flakșă* în toate zilele. Dară la lokăș. nămită *Euripe* kare este o ștrîmțoare de mare în marea greakă, se arată șnă ală fenomenă foarte kvpioșă, adikă, noș-sșprezeče zile în fie-kare lănz se vede akolo șnă *flakșă* și *pe-flakșă* perșlată ka pretșîndenea, pe kindă în čelle lăle 11 zile ale lănei, mișkășirile mării sîntă akolo foarte nșperșlate. Așă-

felă къ de ла 27 але лънеі пінъ ла 8 але лъ-
 неі виітоаре, слъксълă е перълатă; de ла 9 пінъ
 ла 13 este перерлатă; de ла 14 пінъ ла 19
 este iar перерлатă ши de ла 20 пінъ ла 26 este
 iar перерлатă, о еспликаціе физикъ раціона-
 билъ нъ s'a гъситă пінъ акъмă ла ачестă фено-
 менă; инсъ este învederată къ депіндъ de миш-
 къриле лънеі, ва съ зикъ ши asta este хнă аргъ-
 ментă нъоѡ къ слъксълă ши перелъксълă сінтă зр-

мъриле атракціеі лънеі асъпра пъмінтълăі ши
 а очепълăі, прекъмă о есплікъ физика модернъ
 чи нъ сінтă продъсе prin о інгідипе ши върсаре
 а апелорă очепълăі de къре пъмінтă, прекъмă
 'ши а імаѡнатă чеі античі, пар' къ пъмінтълă нъ-
 слрă арă семъна къ хнă mare бедівă каре, дъпъ
 че а аъстă, варсъ тоіѡ че а бъстă ши не зрмъ
 інчене дин' нъѡ проchedъра са дин' Кърема.
 (Ва зрмă).

Палміеріле.

II. Палміеріле în економіеа оаменілорă.

Este în orientă хнă проверă каре зиче
 къ: фъръ палміері нъ poate съ esiste нічі хнă
 омă. Ноі нъ приченемă ачеста; къчі пѡдінă
 не пасъ дакъ се vede кърмалі în бъкъріі, саă
 нъ. Дарă інтр'о парте mare а Асіеі ши Афри-
 чеі, хнде палміеріле formeазъ нстрпимінтълă дин
 toate зилеле алă оаменілорă, аколо ачестă про-
 верă інсемнеазъ ачеза че арă зиче чине-ва ла
 ноі: фъръ пінѡе, нъ poate съ тръеаскъ нименеа.

Дарă планта каре Natъра а дърві'о ачес-
 торă дърі în локълă пінѡеі, este о плантă мълă
 маі фолоситоаре оаменілорă în фелърімі de кі-
 нспрі de кітă plantеле череале (бъкателе) каре
 не даѡ пінѡеа noastră. Къчі палміеріле, нъ нъ-
 маі къ даѡ оаменілорă о мінкаре нстрпівъ ши
 foarte пълкътъ, ва інкъ сервă ши ла мълѡе ате
 фолоазе. Аша s. e. палміерълă *Cocos*, дъ нъ нъ-
 маі ніште нъчі de мърїмеа хнăі канă de коніă
 de доі ані fiіндă змплăтъ к'о zeамъ дълѡе ши
 foarte нстрпїтоаре, ва інкъ рдъчина лăі este ши
 хнă remedă есчелентă nentрă фрїзрї ши зрдї-
 маре прекъмă ши nentрă фачереа конзрїлорă
 ш. ч. л. Маі інсемнатă este інкъ трънкїзълă а-
 честăі палміерă каре ажънѡе ла о інълѡїме de
 80 сăă 100 пічїоаре. Ачестă трънкїѡ este нъ
 нъмаі хн материал foarte преціос nentрă кон-
 стркціѡнеа каселорă, дарă сінт лемнеле челе
 маі есчеленте nentрă фачереа катартрїлорă ла
 корабїе. Дарă, лъкръ крїосă, ачестă лемнă дъ
 ши хнă фелă de пїне. Ачеза каре се мїрѡ
 d'ачеста, съ'ши адъкъ амїнте нъмаі къ лапоне-
 зълă се нстрепїте іарна de кожа арборїлорă
 каре machїнъ ла хнă фелă de гїлнъ ши d'ачестă

гїлнъ 'ши фаче пїнѡеа. Асеменеа vedемă ши ла
 ноі хнă алă animală (шоаречеле) каре се нъ-
 трепїте de лемнеле пардоселеі. Кїмістълă шїте
 de мълă къ лемнеле конрїндѡ скробеалъ ка
 ши грїз ши поръмбъ, къ дин скробеалъ фачемă
 захарă, prin зрмаре нstemă фаче ши дин лемне
 захарă ши съ scoatemă дин лемне хнă prin чїнă
 foarte нстрпїтївă nentрă омă ши animalе; къч
 е перъла цепералъ: хнде е скробеалъ, аколо
 се афлă аскънсă ши фїлă съă дълѡе, адекъ за-
 харă ши nepотълă съă snїptосă адекъ ракіз;
 fiіндă къ дин скробеалъ се фаче захарă ши дин
 захарă, snїptă. Аша дарă, este пробатă къ дин
 лемне нstemă scoate скробеалъ, захарă ши snїр-
 тă апоі în челă маі mare градă esistъ ачеста
 ла лемнеле але арборїлорă палміере. De ши
 în клїмеле нордїче, esistъ хнă фелă de местеа-
 кнă de каре кърѡе о zeамъ дълѡе ка захарă:
 de ши în нордълă Americеі este хнă фелă de
 ардърă (acer saccharinum) каре, кїндă лă ін-
 гъзрепїте чїне-ва, се скърѡе дїнтр'їнълă о мъл-
 ѡїме de хнă флїдă дълѡе ка захарă ши de каре
 оаменї d'аколо факă prin сербере хнă адезъратă
 захарă în бъкѡї ка захарълă нострă; інсъ în
 челă маі mare градă este трънкїзълă палміеръ
 лăі богатă în матерїі дълѡе ши snїptоазе. А-
 честă флїдă este къръскїтă în тоатъ. India ссв
 нъмїпеа d'а вїнă дин палміере саă *Toddy*. În
 momentълă кїндă eastъ дин арборї, е дълѡе ка
 zeama de стръзрї бъні, дарă ръмїїндă кїте-ва
 оре еспъсă хнѡї tempератрї іналте, атънчї сербе
 ши се skїмбъ інтр'хнă вїнă mъstосă (каре сербе)
 інтекмаі ка шампанїа. Кїндă destїлеазъ чїне-ва

vinălă de palmiere naintea ferberel, prodăce
 bătura sniptoasă foarte prețioasă numită *Arrac*.
 Dară dăcă lasă cine-va pe acestă vină să fearbă
 prea multă, atuncî se face acru și la sfîrșit
 devine și oțetă tare. Ceară această chiră-
 standă ne arată bogăția nemărunții care Na-
 țura a pus-o în toate producțiunile ei din ță-
 rile călduroase. Și palmieră tîneră de 6
 să 8 ani, dîntre o specie (*Elaeis guinensis*) care

crește în Gînea în Afrika, dă în creșălă de
 5 să 6 săptămîni, neînțetă în toate zilele
 kite 1 1/2 să 2 oka vină. Dară mai bogată și
 în raportăla acesta este palmierăla Kokosă
 dîntre care și singură arbore dă pe fic-care
 ană o mașă de zahăr, pe insula Ceylon. Și
 kîmă semănată acolo kă palmieră Kokosă, dă
 pe ană îndoită zahăr de kîlă și asemenea
 kîmă semănată kă trestie de zahăr. Apoi ce

Palmetto să palmierăla manăniălă ka varza.

d.feringă! La palmieră, Națura însuși a îngri-
 jită pentru creșterea zahărăla, pe kîndă la
 trestie de zahăr, prodăctăla să chelă dăuce
 este xdată kă lacrimă amare ale și paze de
 oameni neporociti, adekă negrii kondemnați la
 și sklavați eteri și la sferinge teribile,
 năma kă să prodăcă zahăr pentru stăni și lor
 care năla întrebînceză spre a îndăci țara
 loră și spre a îmbogăți pînăle loră.

Dară și frînza palmierăloră este, ka să
 zicemă așa, o benedikțiune a aerăla. India-
 năla, dăpe ce și a fărătă o kolibă din lem-
 nele palmierăla, o akonere kă frînza palmie-
 răla. Totă d'aceste foi face Indianăla și pînza
 pentru corabia sa. Apoi trebe să pomenimă
 kă frînza palmierăla este întrebîngată și la
 alte trei feluri d'zade importante în orientă,
 adekă la frînza autălorăloră de soare, la

xîrpie mi la mîncare. În prîvincia zăcişlăi de apîrţtoarea soarelăi, este vestită palmieră numită *Talipot* pe insula Ceylon. Acestă palmieră d'o înălţime imenză de 200 picioare, înţene sî poarte flori mi fructe tokmai la vîrsta de 80 de ani, kîmă pretindă zni; acestă palmieră are pe vîrşlă trînkîşlă sîmă majestosă, o coroană de foi kare sîntă fructe ka cele mai perfecte mi fructoase apîrţtoare. O singură foie are o înălţime de 18 picioare mi este îndestulătoare a zîmri doz-zeci de oameni! De aceea, locşitorii acestei insule întrebşingeză aceste foi mi pentră facerea korşilor. Doz, trei d'asemenea foi, poate sî akopere k zîmra loră zî saloş mare kare kăntă p nă la 600 de oameni!

În prîvincia zăcişlăi de fabricaţiunea xîrtiei din frînza palmierilor, nstemă sî zîchem kă Asiă ne a înaintat în această invenţiune pe noi. Lăkră kriosă, literatură kare înfloreshte akîmă în Europa mi park e zîtată kă totă în Asiă, de acolo ne-a venită noş. Dăpche oamenii aş inventată akolo literă, le-a sîpată întiă kă dalta mi çiokană ne netre; mai ne xpmă acestă mediă nobilă de komşnikăţiune între oameni, desvolîndă-se mai bine, aş înţenită sî skrie pe frînza de arbori mi între aceste frînze cele mai konvenabile eraş de palmiere; tokmai atînci a năstă sî se formeze kîrçii skrise, de aceea kîrçile cele mai primitive în Asiă kare era, ka mi pretîndenea, kîrçii de religîşne, eraş skrise pe frînza de palmieri. Asta era mi kăză kă frînza palmierilor era prîvită ka zîmă lăkră sakră. Dapă între toate sneşele de palmiere, sneşă nămită *Talipot* (*Chorypha umbraculifera*) era cea mai preçioasă. Akîmă se gîseşte pe insula Ceylon kîrçii skrise kă literă d'akră kă o mare eleganşă mi lăkră, pe frînza d'aceste palmiere.

Dapă eată kă mi frînza de palmieri aş pentră oameni mi zîmă ală zăciş foarte folişitoră, adekă zîele serbă drentă o mîncare foarte plăkăntă. În prîvincia acestei, se deosebăşă mai kă seamă frînzelă palmierăşlă numită *Palmetto* saş palmieră de varşă (bezî alăţurata şîşră). În toate çurle zîde kreskă palmierii este acestă arboră vestită pentră această zăciş. Vîrşlă acestei arboră kare okşă kă

o majestate trîreanşă o poziţiune ama de înalţ, kare este totă-d'asna lăminată d'o lămină lăçitoare mi eblăşantă a zîmă soare tronikală; această aristokrată a planteloră, n'a dedemnată, mi joakă pentră oameni zîmă rolă mai modestă de kîmă joakă kîntăina de varşă kare, nstemă sî zîçimă, este nămerată între cele majăce ale planteloră. Aici ne arată keară *Natsra* insuşi kă, kîndă aristokratiă nă dedemnează a lăa role modeste ale omăşlă din polăşă (saş kîmă zîkă zîmă ală măçiloră) kîndă este vorba de foloşlă pvalăşă, atînci aristokratiă nă nămai kă nă pedă rimikă din demnitatea loră, ka înkă sîntă mi mai ştimăçii, mi ponkăşii prîvenite kă rekşnouînga ka bine-făçtorii zî.

Vîrşlă acestei palmieră kare este măçurăşă flori, kîntăreşte de la 12 - 15 oka, va sî zîkă e destăşă a nătri mi a sîţura o societate înteară de oameni. Dapă mi Elefantăşlă îi plăce măntă această varşă lăată din palmiere.

Dapă mi floarea palmierilor nă e şîrşă foloşă pentră omăş. Indieni mi fakă kăçilă de flori de palmieri. Într'adevără, zîmă şnadîçiş saş teakă de flori de palmiere, nîntă kîndă este înkă bobokă, este ama de mare înkă poate çineva sî fakă dintp'insa o kăçilă pentră zîmă omăş mare. Dapă çine are akolo kăçilă destăşă, nă o rşne din arboră, çi o întăreşte, atînci easă dintp'insa famosăşă vină de palmiere despre kare amă vorbită mai şşş. Lăkră kriosă! Dintp'zîmă singurăş obiekă, poate zîmă omăş akolo sî'mi fakă o kăçilă mi sî skoate zî vin deliçios. Kîçii beçivi la noi s'ară văçura ka sî pesede astă-felă de kăçilă!

Dapă şraktele palmierilor! Kite benedikţiuni ale çerşlăş nă sîntă pşşnîndite de această obiekă natşrală. Nă esîştă niç o materie în lăme, zîce *Martius*, kare nă este konpînsă în şraktele palmieriloră. Lăntele, meşă, zîntă mi çeară, akolo se gîseskă. Çine nă ştie kă şrakţlă saş năkăşă de Kokosă kîndă e întăş konpînde zîmă felă de lăntă foarte delăçe mi foarte plăkăntă. Dapă kîndă se îmăşpîneşte çeva, lăşidăşă această sî înkeară mi atînci are gîşlă de pidike saş de năş. Dapă kîndă şrakţlă s'a îmăşpînită înkă mai măntă, această materie s'a întărită între alăta kă devine tare ka şiduşă mi este întrebşingăţă ka o materie tare

de kape se lăkreazъ чешчї шї. ale vase. Лантеле д'нѣ нѣкѣ лнѣрѣ, оамениї лѣ сѣз аколо лнѣрѣ чашкѣ фѣкѣтѣ totѣ de ланте а нѣкѣ нѣкѣ вѣрлнѣ. Аїчї ла ної в Еѣрона, се лнѣмнѣ кїте одатѣ кѣ не даѣ в бїрѣрї карнеа тапе ка фарѣрїеа в кape e нѣсѣ, даѣ нѣ шї се лнѣтннѣ ка сѣ не деа чїне-ва ланте лнѣре нѣкѣ vase фѣкѣтѣ de ланте лнѣнїетрїѣ. Асте снѣтѣ мї-раклеле Натрїеї prodѣсе в цѣрїле тронїче.

Даѣ днѣре toate sneѣеле de палмїере, este зна а кѣрїа фрѣкѣлѣ este маї кѣноскѣлѣ шї маї апреѣлѣ de ної; asta este кѣрмалїѣ (Phoenix dactylifer.) Ачестѣ арборѣ ера консакратѣ de кѣтре Еленїї антїнї, дївнїтѣдеї Appolon шї este ремаркабїлѣ кѣ, totѣ кѣ ачeastѣ палмїере de „phoenix“, Еленїї аѣ нѣшїтѣ о фїнѣтѣ (пашѣре кape, дѣне лмаїнареа лорѣ, este немѣрїтоаре кѣчї кеар кїнд се арде, реїнвїеазѣ днѣ ченѣша са.) Лнѣрѣ адеѣтрѣ, парѣ este о алѣ ллантѣ кape пре-зїнтѣ в сїне лнѣнїтатеа формелорѣ шї а формелорѣ че поате сѣ алѣтѣ оамениї de днѣса, ка арборѣлѣ кѣрмалїѣ. Нѣкѣ проверѣѣ Араѣѣ зїче кѣ о гадѣтѣ вѣнѣтѣ тревѣе сѣ шїе сѣ гѣтеаскѣ в toate зїеле але лѣнеї, в тоатѣ зїоа нѣкѣ алѣ фелѣ de вѣкate, днѣ кѣрмале.

Кѣрмалїѣ а шї конпрївїтѣ шї конпрївї-енте а да знора цѣрї, карактерѣлѣ лорѣ партї-кларѣ. В Arabia, Avsinia шї Palestina, кѣр-малїѣ este арборѣлѣ domnїорѣ; ва лнѣкѣ Pa-lestina поартѣ шї нѣкѣ нѣме deosebїтѣ адї-кѣ дара палмїерїлорѣ; лнѣнѣратѣлѣ Vespasian (69—79 дѣнѣтѣ Хр.) шї рѣмашѣлѣ сѣѣ лнѣнѣратѣлѣ Tїтѣ (79—81 дѣнѣтѣ Хр.) кape а devastatѣ Іерѣ-salїmїѣ в анѣлѣ 70 дѣнѣтѣ Хр. прнзїнтѣ в мо-неделѣ комеморатїве че а вѣтѣтѣ ла трїсмїлѣ грѣѣ че а серѣатѣ дѣне-вїрѣїеа Ізраїлїїлорѣ, а нѣсѣ не ачeste monedo о фїгѣрѣ de кѣрмале, ачестѣ арборѣ фїнїлѣ сїмѣолїлѣ Palestineї. В лнѣмнѣлѣ лѣ Solomonѣ, ера шї нѣкѣ орамѣ кape с'а нѣшїтѣ орамїлѣ кѣрмалелорѣ. Асеменеа орам лнѣсемнеазѣ нѣмїереа de Tadmor шї de Palmyra. Ачестѣ дѣне рѣмѣтѣстї орамѣ аѣа шї ел нѣ-мїереа лѣ, de кѣрмале саѣ палмїере (de ачееа нѣмеле de Palmyra) даѣ шї restїтѣлѣ орамѣ Іерїхо днѣ бїбїеа ларѣ аѣа нѣмеле лѣ de пал-мїереїеа саѣ кѣрмале кape лнѣ лнѣконѣїра кѣ рѣмѣра лорѣ чеа дѣлѣ шї кѣ фрѣкѣтеле лорѣ чеїе преѣ-оase. Сѣз рѣмѣра нѣкѣ кѣрмалїѣ (Tamar) шїеаде femееа ероїкѣ шї прѣфета Devora шї жѣдекѣ понѣлїлѣ еї. Лнѣрѣ адеѣтрѣ, нѣ este нїчї нѣкѣ лѣкѣрѣ днѣ лѣме маї демнѣ шї маї конвенабїлѣ d'а а-дѣче в лнѣма жѣдекѣторѣлѣ сїмѣїеа дренѣтѣдеї, de кїтѣ нѣкѣ палмїерѣ. Ачестѣ арборѣ маїgestosѣ мепрїндѣ ка о лнїеа дреантѣ, даѣ лнѣенсѣ de ла

пѣмїнтѣ кѣтре черѣ. Este адеѣтрѣатѣ сїмѣол datѣ оаменилорѣ desupe дрентатеа кape тревѣе сѣ се лнѣлорѣeаскѣ не пѣмїнтѣ шї сѣ се сѣе кѣ мїн-дрїе дренѣтѣ кѣтре черѣ. Аморѣлѣ патрїеї изра-елїїлорѣ кѣтре антїкѣ патрїеа лорѣ, s'а персонї-фїатѣ в палмїерѣлѣ кѣрмале. Іntokmaї кѣмѣ Елѣвѣїенїї esnatrїагї, кїндѣ аѣдѣ нѣкѣ deosebїтѣ кїнтекѣ, снѣтѣ прншї d'о дѣрепе неснѣсѣ шї de dopїнѣа d'а реѣдеа дара лор; лntokmaї ка хора поастрѣ арѣ о нѣтере маїкѣ асѣпра фїлорѣ Ро-мѣнїеї орї нѣде снѣтѣ; аша шї рамѣрїеа de пал-мїере снѣтѣ портате шї акѣмѣ, дѣне онѣ-супе-зече секѣле, одатѣ не анѣ в темпеле изра-елїелорѣ шї ла ѣедепеа лорѣ, фїї лѣдеїї се снѣтѣ прншї d'о арѣлорѣеа dopїнѣтѣ дѣне патрїеа лор класїкѣ шї сѣлїмѣ шї лнѣнїїле чеїе маї лнѣнїе-трїе шї ероїсте се десїагѣтѣ ка ла вїнтѣлѣ дѣлѣ а прїмѣѣреї етепне, в Palestina патрїеа кѣр-малелор шї тогї стїрѣ в корѣ „Osiana, Osiana,“ (ажѣтѣ-не Doamne!)

Даѣ шї акѣмѣ кѣрмалїѣ este сїмѣолїлѣ чївїлїзациїнеї шї а domnїеї омѣлїї асѣпра пѣ-мїнтѣлѣ. Орї нѣде в desepteїеа нїсїноase але Афрїчеї шї Асїеї се афѣтѣ о палмѣ de локѣ ка-павїеа d'а цѣрѣа нѣкѣ фїрѣ de ларѣ, аколо па-тѣра бїне-фѣкѣтоаре а skosѣ о грѣшѣ de кѣр-мале кape снѣтѣ нѣкѣ адеѣтрѣатѣ paradїсѣ пентрѣ воїаїїорѣлѣ в ачeste цѣрї асѣоase шї степне; кѣчї лѣ рѣкорескѣ кѣ рѣмѣра лорѣ шї лѣ лнѣ-нїеѣ кѣ фрѣкѣтѣлѣ лорѣ. Ачeste oaze фepїчїте рѣмїрїеа de кѣрмале шї лнѣзestrate de лзоаре лїм-педѣ, а кѣрїа дѣлїчїї шї ѣлоареа непреѣїтѣ, нѣмаї воїаїїорѣлѣ днѣ desepteїeа noate сѣ о кѣ-поаскѣ в адеѣтрѣата мѣрїеа са.

Астѣ-фелѣ се лнѣпрезѣтѣ в арборѣлѣ кѣрмалїѣ о шѣлїїме de кѣалїтѣїї-преѣїоase кape факѣ de днѣсѣлѣ арборѣлѣ чеїѣ маї лнѣпортантѣ в патрїа са, адектѣ лнѣрѣ о лнѣлнѣде de локѣ de патрѣ, чїнѣї орї маї маре de кїтѣ Еѣрона лнѣпреарѣ. Чїне ѣеде modeste кѣрмале ла ної, че се ѣнѣде нѣмаї ла конїї гѣрманїї поате одатѣ в зїе de сѣр-ѣтѣоаре, чїне зїкѣ, вѣзїндѣ ачeastѣ, арѣ лїеа кѣ ачeastѣ ллантѣ жоакѣ в економїеа Натрїеї нѣкѣ полѣ лѣлїтѣ маї лнѣпортантѣ de кїтѣ грїѣ, sekapa, орѣз, овѣзѣ шї toate чеїеаїеа лнѣпрезѣтѣ. Чїне арѣ о лїеа кѣ в орїентѣ, ѣорѣїїїеа оаменилор нѣ се стїмеазѣ дѣне нороане d'арѣтѣрѣ чї дѣне нѣмѣрѣлѣ кѣрмалїлорѣ че posedѣ. Даѣ о лїеа електїѣ ар есїста в ачeste цѣрї n'ар фї чеїстѣ атїт ѣенїл в галѣенї асѣтїаїеїшї ка ла ної, чї pose-сїзїеа de атїтеа сѣте кѣрмале. Фїе-кape дартѣ дѣне обїїеїлѣ шї гѣстѣлѣ еї. Не нѣлїлѣ, снї-чеїеа de грїѣ, не алѣ кѣрмалїї лѣ фокѣ елек-торѣ шї денстатѣ.

Каззеле непорочілорѣ пе море.

(Ѣршаре.)

În timpял nostrѣ, kind s'a 'nnyinat каззиле де некъчинеа коръвилор, s'a 'mmьлїт пе d'алт парте непорочїї prin коалицинеа (ловїї) вапорїлорѣ пе море зьлїл кь алт саѣ кь алте vase. Аша s. e. s'a 'ntїmplatї в англїл 1857, 1143, каззїї де ловїреа коръвилорѣ кь пердегеа лорѣ. S'a ми обсерватї кь ачеастї непорочїре креште пе анѣ кь пропорциїї де 9 ла сьтл. Sуре а депърта дїн вииторлїл ачестї перїколїл каре де-вїне дїн зї в зї маї амерїнцїторѣ, фїндѣ кь дїн зї в зї сѣ тьреште ньмерлїл коръвилорѣ шї вапоарелорѣ каре зьмьл пе море; s'a про-пнссї акьмї в Англїеа ка сѣ се втокмеаскї внтре нацїонїле навїгїтоаре, кь вапоареле каре мергї де ла Европа ла Амерїка, сѣ меаргї пе знї алтї дрїмїл де кїтї ачела каре се в-торкї де ла Амерїка ла Европа, шї сѣ ласе локї в мїзлокї ка сѣ зьмьле аколо vase ordї-наре. Astї-felї перїколїл де ловїї, ва вчела

Пе лїнрї ачесте перїколе обїчнїте, се в-тїмплї кїте оdatї перїколїле необїчнїте пе море. Аша s'a внтїmplatї кь а плекатї де ла орашк Hamburg астї тоамнї, фрїмослїл вапорѣ де ферї ньмїтї „Austria“ ньрїндї чїнчї сїте де оаменї де ла Европа ла Амерїка. Ачестї вапорѣ grandїосї кь 130 де оаменї destїnацїї ньмаї пентрї сервїчїлїл сѣлї, плїнї д'о societate елегантї шї veselї; дїне че а тректїлї жьмїлїтеа дрїмїлїл, іеатї кь в зїоа де ла 13 Septembrie, кьпїтанкї а ordonatї сѣ се кьрїде вапорлїл prin фьмїлї де пькьрї; кьчї este обїчїлї а кьрїца prin мї-росї де пькьрї одїле шї чельелє коръвилорѣ каре зьмьл мьлте зїле пе oceanї, зьмьлїте де оаменї; фьрї ачесте фьмерадїонї, арѣ prodьче фельрїмї де воале контацїоасе. Este обїчїлї кь ла астї-felї де фьмерадїоне, сѣ іеа знї ферї рошїтї в фокї шї лїл нспї внтрїнїл васїл нє преа плїнї де пькьрї, атнчї пькьра се вкьлзешїте шї скоате фьмїлїл черьтї. Astї-felї s'a ми кр-матї де кьтре дої сервїторї алї вапорлїл „Aus-tria“ в ньмїта зї в прїсєнцїа знїлї офїгерѣ алї вапорлїл, локтенентлїл кьпїтанкїлї. Дарѣ. sуре непорочїре, саѣ кь васлїл єра преа плїнї де пькьрї, саѣ кь вр'о алтї внтрецїраре неперев-ззїте а конпрївїтїлї кь вдатї дїне че s'a нссї ферлїл рошкї в васс, тоатї пькьра s'a анпрїссї: в мїнїстрлїл ачеста s'a прїстїрнатїлї васс вьрїсїндї рїспї де пькьрї анпрїссї prin одїле вапорлїлї. В кьрїсї де чїнчї sуре зїче мїнїсте ньмаї, totї вапорлїл єра впада фоклїлї шї маї тодї паса-жерїї, адектї палрї сїте шї чїнчї-зєчї де оаменї veselї. пїнї де вїеацї шї де снєранцїе наїнте вк кьартїлї де орї, єраѣ акьмїлї кадьберї орї пїрлїцї в фокї, орї морцїї пе валїрїле тьреї знде

s'aѣ арєнкатїлї sуре а скїпа де фоклїлї вєферналї алї вапорлїлї каре а fostїлї нїнї акьмїлї асїлїлїл лорѣ начїлїкїлї шї пькьрїлї.

Kїте odatї се внтїмплї пе море нїште євє-нїменте непорочїте, кь totїлїлї неперевззїте. Еатї sуре есемпїлї зна d'асемнеа.

В англїл 1817, єра в портлїлї де марїне Англеазї ансьме Spethhead, знїлї васїлї де прїсвоїлї ансьме Royal-George. Ачесте фьрате мажє-тоасе каре поартї нїнї ла 80 де тьнєрї, се в-торчєа д'о кьлїторїе марє де ла Индїеа знде а зьвоїлїлї маї мьлїлї анї. Офїгерїї фьрателї. аѣ врїстї сѣ чельєрєзе внтоарчєреа лорѣ прїнтр'знїлї валїлї стрїлїчїлїлї каре аѣ хотїрїлї сѣлїлї деа пентрї локїторїї орї ньлїлї Spethhad. Ла зїоа хотїрїлї, васслїлї презентї о салї де валїлї де чєа маї марє кьр-озїтате шї мьнїфїчєгї. Коворєло чєло маї скьмне каре ачїа се vede в палїтїрї о рї-галє, аѣ аконєрїтїлї пьрєцїї васслїлї; дар пе машї марє єраѣ внтнєо фькїтелє чєлє маї делїкатє шї чєлє маї парє каре лє prodьче цара фєрїкї, ньмїтї Индїеа Орієнталї. Дарѣ шї societatea де кавалєрї шї де dame вїватє ла ачестї валїлї марїн, єра чєа маї єлегантї шї nobїлїлї каре s'a гьсїлїлї в ньмїтїлїлї орашк. Ла орї хотїрїлї, societatea s'a афїлатїлї пе васслїлї дьнцїндїлї фельрїме де дьнцї дїне аконьделє армонїче де доз вандє де мьзїкї мїлїтарє, алїцїлї s'aѣ делїкатїлї кь гьс-тареа обїектелорѣ делїчїоасе рєсїндїлїте пе ачестїлї вьсетїлї кьрїосї. Тїмпєлїлї єра сенїндї, нїчї о мьр-мьрїє де вїнїлїлї нє s'a азїтїлї в аєрѣ. О мьл-цїїе де снєктаторїлї єраѣ адьнцїлї пе маїлї, прї-вїндїлї ла ачестїлї валїлї grandїосї

Дар єатї зн євєнїмент терївїлї неперевззїтї внтр'єн момєнт снєктаторїлї аѣ обсерват кь васслї Royal-George се аплїкї ла о парте, в момєнтлїлї алїлї врєлєа васслїлї кь тоатї societatea са, s'a фькїлїлїлї невззїлї, кьфьндїндї-се ськь марє. Внтр'о кїлїпї. сала де валїлї зьмьлїтї де конвївї veselї, s'aѣ фькьлїлїлї знїлї чїмїтїрїлї плїнї де кадєберїлї де оаменї вєкацїлї.

Казза ачестелї непорочїрї неаззїлє, єра кь, врїндїлї а кїнтїра сьсїлї пе подї (ponte) локї де жокї, а скосїлї тьнєрїле дїн локьрїлє лорѣ шї лє а нссїлї гьрїмьдїлї в мїзлокї; внтїлї неглїкїндїлї алє лєга вїне аколо зьнїлїлї кь алтїлїлї; аної ла мїка мїкькьре prin дьнцїлїлї жькьторїлор, тьнєрїлє вїндїлїлї потьнде аѣ вчєнст а пола шї а се да tot ла о парте. Прїнтр'ачєастї гьрєстатє імензї де 80 де тьнєрї, васслїлї а пердїстїлїлї еквїлїспїлї шї внтр'єнїлї момєнтїлї s'a вєкатїлї.

Еатї кь Арьєлїлї зїчє вїне: орї кьмїлї є маї сїгьрїлї пе зьскалїлї, де кїтїлї пе марє.